

BARCELONA + SOSTENIBLE I EL BALANÇ SOCIAL

Avançant cap a la cultura de la sostenibilitat
a les organitzacions de la ciutat

XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Comissió de Balanç Social

Barcelona, febrer de 2016

Coordinació i redacció: Ruben Suriñach

Hi han col·laborat: Amanda Ortega, Maria Làzaro (Secretaria Barcelona+Sostenible), i totes les organitzacions que van fer el Balanç Social durant el 2015.

Correcció, disseny i maquetació: L'Apòstrof, SCCL

Amb el suport de:

ÍNDEX DE CONTINGUTS

0. PREFACI: EL COMPROMÍS CIUTADÀ PER LA SOSTENIBILITAT I EL BALANÇ SOCIAL	4
1. INTRODUCCIÓ: EL BALANÇ SOCIAL COM A EINA DE RENDICIÓ DE COMPTES PER A LA SOSTENIBILITAT	5
2. EL COMPROMÍS EN DADES: RESULTATS AGREGATS DE BALANÇ SOCIAL	8
2.1. Dades generals	9
2.2. Democràcia	10
2.3. Igualtat	13
2.5. Compromís social	18
2.6. Qualitat laboral.....	20
2.7. Qualitat professional.....	25
3. CONCLUSIONS	27

0. PREFACI: EL COMPROMÍS CIUTADÀ PER LA SOSTENIBILITAT I EL BALANÇ SOCIAL

Des de l'any 2002 la ciutat de Barcelona té un full de ruta per treballar la sostenibilitat, el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, amb més de 800 organitzacions ciutadanes implicades: empreses, associacions cíviqves i professionals, sindicats, grups polítics municipals, universitats, centres educatius i administracions.

L'any 2012 es va renovar el Compromís per 10 anys més¹, i es va elaborar un nou document amb deu objectius per entomar temes pendents i treballar nous reptes de la ciutat. En aquest document es va continuar posant èmfasi en l'eficiència energètica, la biodiversitat i l'espai públic, però també van sortir nous àmbits com el consum responsable, el bon govern i la responsabilitat social.

Les organitzacions que signen el Compromís s'adhereixen a la xarxa Barcelona + Sostenible (B+S) i es comprometen a treballar activament a favor de la sostenibilitat i a fer públiques les seves accions. La Xarxa d'Economia Solidària (XES) va signar el Compromís l'any 2011 aportant el seu coneixement i eines en els vessants econòmic i social de la sostenibilitat.

La XES ha creat el Balanç Social (BS), una eina de construcció col·lectiva que permet mesurar l'impacte social i ambiental de les organitzacions al llarg d'un any. Aquesta eina permet avançar en l'Objectiu 6 del Compromís: *Bon Govern i responsabilitat social: de la intervenció sectorial a la coordinació efectiva*, especialment en la Línia d'acció 6.5, *Incrementar la transparència: open data, observatoris, indicadors i informes de seguiment*.

En el marc de la xarxa Barcelona+Sostenible, des de l'any 2012 s'han fet diverses presentacions de l'eina per promoure que les organitzacions elaborin el seu BS i el comparteixin públicament. Arran d'aquestes col·laboracions un nombre cada vegada més gran d'organitzacions signants del Compromís han anat fent el BS; en l'última edició en van ser 25. Veient que era un nombre prou significatiu va sorgir la idea de fer un informe específic amb les dades agregades d'aquestes organitzacions, és el document que esteu llegint. Així doncs, esperem anar estenent la visibilitat i l'ús del Balanç Social com a eina per refermar la implementació del Compromís a les organitzacions de la ciutat.

[Secretaria de Barcelona+Sostenible](#)

1 - Es pot consultar en aquest enllaç: [Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2012-2022](#)

1. INTRODUCCIÓ: EL BALANÇ SOCIAL COM A EINA DE RENDICIÓ DE COMPTES PER A LA SOSTENIBILITAT

La sostenibilitat és, no cal dir-ho, un objectiu prioritari a ubicar de manera transversal en tots i cada un dels àmbits en què la nostra forma de viure es fonamenta. Però, què vol dir sostenibilitat? Què implica a la pràctica això de transformar l'activitat humana per tal d'aconseguir la sostenibilitat a llarg termini?

Com tot, el concepte ha evolucionat amb el temps i, malgrat ésser identificat històricament només com una qüestió ambiental, sabem que no es limita a això: inclou també treballar sobre aspectes socials i de governança. Així queda plasmat en el renovat Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat i en els seus deu eixos vertebradors:

- Biodiversitat
- Espai públic i mobilitat
- Qualitat ambiental i salut
- Ciutat eficient, productiva i d'emissions zero
- Ús racional dels recursos
- Bon govern i responsabilitat social
- Benestar de les persones
- Progrés i desenvolupament
- Educació i acció ciutadana
- Resiliència i responsabilitat planetària

Així doncs, el marc d'actuació i els objectius generals d'això de **la sostenibilitat** estan clarament definits. Sobre el que convé ser més creatius i ambiciosos és sobre la **plasmació pràctica** d'aquests compromisos en el funcionament quotidià de tots i totes: des del nostre dia a dia, des de la nostra activitat empresarial, des del lloc de feina, des de la gestió de l'administració pública, des de l'escola, etc. És, doncs, en aquest objectiu de concretar que s'ubica el **Balanç social: una eina al servei de tot tipus d'organitzacions** que permet mesurar diferents aspectes relacionats amb la sostenibilitat per empènyer a dur a terme processos de millora interna.

Convé aclarir que el BS no és, en cap cas, un substitut dels marcs normatius necessaris que han de permetre que determinades línies vermelles no es creuin. L'adquisició de drets socials, ambientals i econòmics, i la seva persistència en el temps s'ha de garantir des dels marcs institucionals, com a base i punt de partida per a una sostenibilitat real. Per tant, eines com el BS, que es basen en **l'autoavaluació voluntària** per part d'empreses i entitats, són complements importants, **necessaris però no suficients**. Necessaris sobretot per millorar la cultura de gestió de les organitzacions i anar integrant així les múltiples variables que implica la sostenibilitat. A més, en un context en què la cultura empresarial dominant difícilment té en compte res més que la rendibilitat econòmica, és clau posar en valor totes aquelles activitats que incorporen aspectes ambientals, socials i de bon govern.

Així doncs, el BS és una eina de rendició de comptes que permet:

- **Processos de millora interna:** el BS està ideat com un instrument perquè les organitzacions puguin mesurar en quin punt estan respecte determinats aspectes socials i ambientals. D'aquesta manera, comparant els resultats que obtenen any rere any poden anar establint objectius de millora.
- **Diferenciació i visibilitat:** una altra funció del BS és donar visibilitat i posar números concrets a la sostenibilitat. És a dir, permet traduir en dades palpables els compromisos de les organitzacions i mostrar-ho públicament.
- **Comptabilitat agregada d'indicadors socioambientals:** amb l'agregació de les dades i l'elaboració d'informes sectorials com el que esteu llegint o l'Informe de l'estat del mercat social català 2014². Això ens permet anar consolidat una base de dades agregada per definir els estàndards de diferents sectors i àmbits de pertinença i demostrar públicament que una altra manera de fer economia és possible.

És veritat que d'eines de rendició de comptes voluntàries n'hi ha moltes (potser massa), ens podem preguntar què té d'especial el BS perquè sigui protagonista d'aquest informe. Aquests són alguns dels motius pels quals creiem que és interessant donar protagonisme a aquesta eina:

- **Fet des de baix i aquí:** el BS està impulsat per la Xarxa d'Economia Solidària (XES)³, un espai que aglutina més de 160 organitzacions que s'identifiquen amb l'economia social i solidària a Catalunya. La XES funciona majoritàriament amb la feina voluntària de les persones de la seva base social i té un marcat caràcter polític i de construcció de propostes econòmiques postcapitalistes. És doncs un moviment social, i totes les eines que desenvolupa estan fetes des de baix, de manera col·lectiva i, per tant, amb una gran legitimació social. El fet que el BS estigui fet a Catalunya i per una base àmplia d'organitzacions garanteix també que estigui adaptat a les necessitats del teixit socioempresarial català.
- **Obert i sense finalitat lucrativa:** el projecte està impulsat des de la comissió de BS de la XES, que compta amb un pressupost econòmic per cobrir part de l'estructura executiva però no hi ha cap ànim de lucre, al contrari: la concepció del BS és ser un bé comú al servei de tothom que vulgui utilitzar-lo, adaptar-lo i contribuir a millorar-lo. Per això la comissió de BS és totalment oberta a la participació i està formada per persones voluntàries.
- **Un llarg recorregut:** el BS es va començar a implementar l'any 2008, encara sense cap aplicació informàtica i amb 17 organitzacions pioneres que van ajudar a aplanar el camí. En la última edició el van fer 74. En tot aquest periple s'ha anat sofisticant l'eina per millorar les funcionalitats i la consistència tècnica. De cara a la campanya del 2016, s'estrenarà un nou entorn tecnològic que ha de permetre fer un salt qualitatiu important i incorporar itineraris sectorials, així com altres eines de rendició de comptes.

2 - El podeu descarregar íntegrament al [blog de Balanç Social](#)

3 - Podeu trobar tota la informació referent a la xarxa aquí: www.xes.cat

-
- **Moltes organitzacions:** el BS és una eina amb un nivell d'implementació bastant considerable, sobretot tenint en compte els mínims recursos amb què s'ha anat desplegant. Així, hi ha 74 organitzacions que han fet el BS en la passada edició i unes 130 que l'han fet al llarg de tots aquests anys, només a Catalunya. Les 74 organitzacions tenien una facturació de 50 milions d'euros i ocupaven unes 1.100 persones.

Així doncs, el BS és una eina que **parteix del marc de l'economia social i solidària** i d'una xarxa d'organitzacions compromeses amb una economia transformadora en el bon sentit: en el de la sostenibilitat socioambiental. Per la seva profunditat i grau d'implementació, podem considerar-lo un instrument per aconseguir l'excel·lència en economia social i solidària i, per extensió, **l'excel·lència en sostenibilitat**.

Finalment, convé dir que aquest informe pretén ser **l'inici d'un llarg recorregut conjunt entre la XES i Barcelona+ Sostenible:** la primera agregació d'indicadors quantitius homogenis d'organitzacions signants del Compromís. Això significa que es poden començar a establir registres agregats del subconjunt d'organitzacions de la xarxa Barcelona+ Sostenible, i anar avançant així cap a l'establiment d'objectius comuns a totes les organitzacions signants. D'aquesta manera s'obre la possibilitat d'aconseguir **mesurar l'impacte conjunt que totes les organitzacions generen sobre l'economia i l'entorn en el qual operen, donant visibilitat al Compromís i a totes les accions dutes a terme per les organitzacions que en formen part.**

2. EL COMPROMÍS EN DADES: RESULTATS AGREGATS DE BALANÇ SOCIAL

Durant l'any 2015 hi ha hagut 74 organitzacions que han fet el Balanç Social, 25 de les quals són signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat. **En aquest informe us mostrem les dades agregades d'aquestes 25 organitzacions** (a la **taula 1** les teniu llistades). Totes les dades es corresponen a l'exercici 2014.

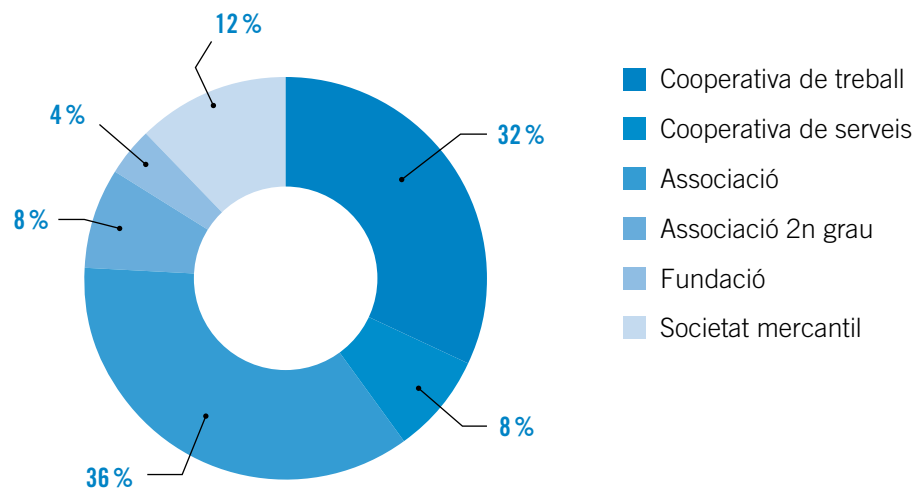
TAULA 1. Organitzacions que han fet el Balanç Social i són signants del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat.

Associació Social Andròmines
Azimut 360, SCCL
Biciclot, SCCL
Associació ByMyEco
Can Cet, Centre d'Inserció Sociolaboral
Associació Casa Orlandai
Celobert, arquitectura, enginyeria i urbanisme, SCCL
Confederació d'Associacions Veïnals de Catalunya
Consell de la Joventut de Barcelona
Centre de Recerca i Informació en Consum (revista <i>Opcions</i>)
Ecoinstitut
Associació Esplais Catalans
Associació Estel Tàpia
Fundació Voramar
Invenies
LaCol, SCCL
L'Apòstrof, SCCL
MASPúblico Sociedad Cooperativa
Missatgers Trèvol, SCCL
Nusos, activitats científiques i culturals, SCCL
Quèviure, SCCL
Associació Servei Civil Internacional
Associació Setem Catalunya
Associació SIDA STUDI
Associació Xarxa d'Economia Solidària

2.1. DADES GENERALS

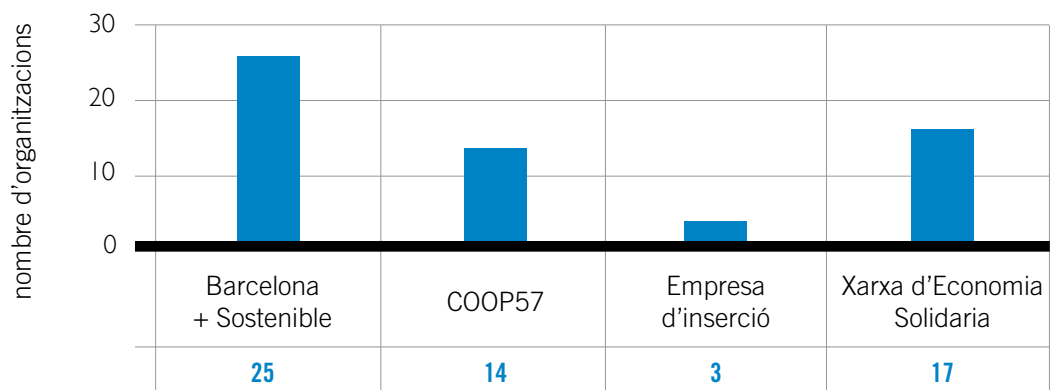
Aquestes organitzacions tenen perfils diversos, ja sigui per la forma jurídica com pel sector d'activitat. Al **gràfic 1** les desglosem per forma jurídica: veiem que la majoria d'organitzacions són **cooperatives i associacions de diferents tipus; comptabilitzen el 84% del total**.

Gràfica 1.
Participació segons formes jurídiques desglossades

Pel que fa als sectors d'activitat, **predomina clarament el sector serveis**, i hi trobem molta diversitat: consultories, equipaments comunitaris, mitjans de comunicació, educació ambiental, disseny i comunicació, etc. **Les organitzacions dedicades específicament a activitats relacionades amb la sostenibilitat ambiental** (energies renovables, mobilitat i missatgeria sostenible, educació i consultoria ambiental, etc.) tenen una presència destacada (**el 32%**). Al **gràfic 2** desglosem la pertinença de les organitzacions a diferents àmbits.

Gràfic 2.
Participació segons àmbits de pertinença

A la **taula 2** desglossem les dades generals de les organitzacions quant a nombre de persones implicades, de persones treballadores i també les principals magnituds econòmiques. El més destacat és que:

- Les organitzacions tenen una base social molt **àmplia**, hi ha una mitjana de **566 persones implicades per cada organització**.
- Es tracta en general d'organitzacions petites quant a generació de llocs de treball, ja que **ocupen de mitjana unes 14 persones**. La qüestió interessant és que per cada persona treballadora, hi ha unes 40 persones amb algun tipus de vincle associatiu o cooperatiu.
- La facturació mitjana és de 515.000 euros; uns 36.000 euros per persona treballadora.

TAULA 2. Nombre d'organitzacions, facturació, ocupació i gent implicada

Organitzacions que han fet el Balanç Social	25,00
Persones implicades	14.157,00
Mitjana de persones implicades per organització	566,28
Persones treballadores	358,00
Mitjana de persones treballadores per organització	14,32
Mitjana de persones implicades per cada persona treballadora	39,54
Facturació total	12.871.530,00 €
Facturació mitjana per organització	514.861,20 €
Facturació mitjana per persona treballadora	35.953,99 €

2.2. DEMOCRÀCIA

El primer bloc d'indicadors que han d'omplir les organitzacions per tal d'obtenir el Balanç Social té a veure amb la democràcia interna, i se centra sobretot en la participació, transparència i rotació de càrrecs. Aquests elements són també clau i transversals als punts 6 i 9 del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, tant per la vessant del bon govern com per la del foment de la cultura de la participació a diferents àmbits, començant per les mateixes organitzacions.

Les **taules 3 i 4** mostren els percentatges de participació, tant de la base social com de les persones treballadores, a diferents espais de presa de decisions. Destaquem que:

- **La participació de la base social als espais de presa de decisió és d'un 5% de mitjana.** Això vol dir que, de les 566 persones que tenen de mitjana les organitzacions a la base social, només 28 s'impliquen activament en la presa de decisions.
- Si això ho posem en relació amb les persones treballadores, veiem que **per cada treballador/a hi ha una persona implicada voluntàriament**.

TAULA 3. Percentatges de participació en les decisions I		
Percentatge sobre persones implicades	Dones	Homes
% de persones participants en l'elaboració del pla de gestió i pressupost	4,42 %	5,12 %
% de persones participants en l'aprovació del pla de gestió i pressupost	4,67 %	6,01 %
% de persones participants en l'assemblea anual ordinària de l'organització	4,73 %	5,99 %
Percentatge desglossat per gènere	4,61 %	5,71 %
Percentatge sense desglossar	5,07 %	

TAULA 4. Percentatges de participació en les decisions II		
Percentatge sobre persones treballadores	Dones	Homes
Nre. de persones participants en l'elaboració del pla de gestió i pressupost	171,56 %	208,16 %
Nre. de persones participants en l'aprovació del pla de gestió i pressupost	181,04 %	244,22 %
Nre. de persones participants a l'assemblea anual ordinària de l'organització	183,41 %	243,54 %
Percentatge desglossat per gènere	178,67 %	231,97 %
Percentatge sense desglossar	200,56 %	

El foment de la participació de les persones treballadores en el si de les organitzacions és clau per apoderar-les i per garantir que empreses i entitats responen a les necessitats i ritmes de qui les sosté.

Pel que fa a la transparència i la rotació de càrrecs, a la **taula 5** veiem els principals resultats. Quant a transparència, **4 de cada 5 organitzacions fan pública** la informació econòmica i salarial internament. Si ens fixem en la rotació de càrrecs en els espais de presa de decisió (consells rectors, juntes directives, patronats), veiem que el **66% dels càrrecs societaris han rotat** en els darrers quatre anys. Aquests nivells de rotació ens mostren una salut democràtica a les organitzacions, ja que es fomenta la renovació dels càrrecs de poder polític i societatari.

TAULA 5. Transparència i rotació de càrrecs	
% d'organitzacions que faciliten i analitzen trimestralment les desviacions pressupostàries	80,00%
% d'organitzacions que fan públic els salaris internament	80,00%
Nombre de càrrecs que han rotat en els darrers quatre anys	100
Índex de rotació sobre total de càrrecs polítics	66%

ELS TESTIMONIS

Quin és el vostre compromís quant a democràcia i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

La participació és oberta i assembleària en gairebé tots els òrgans de govern de l'associació. Existeix igualtat de dret a vot de socis i sòcies i de l'equip de treballadors i treballadores de la casa.

Associació Casa Orlandai

Totes les decisions es prenen des de la junta directiva, són decisions que es prenen per consens i sobretot respectant la pluralitat d'opinions de tota l'organització. Fomentem el treball en equip i col·laboratiu amb el voluntariat.

Associació Estel Tàpia

S'han incrementat el nombre de reunions entre persones sòcies i treballadores, i el pes d'aquestes últimes ha augmentat en la presa de decisions i la cohesió interna.

Azimut 360, SCCL

Volem que totes les persones sòcies se sentin copartípeps de les decisions. Al 2014 vàrem assajar noves maneres de trobar-nos, prendre decisions i fer seguiment de l'activitat. Els errors i encerts de 2014 han permès plantejar nous mecanismes enguany.

Celobert, arquitectura, enginyeria i urbanisme, SCCL

Som 100% assemblearis i tota la informació de la cooperativa sempre està a l'abast de totes les sòcies. El nostre compromís va dirigit a la millora del funcionament de les assemblees: gestió, comunicació i entesa.

LaCol, SCCL

2.3. IGUALTAT

Un dels altres grans pilars per aconseguir organitzacions compromeses és la cerca de la igualtat a diferents nivells, ja que només garantint unes condicions mínimes per poder participar en societat podem apropar-nos a una estructura social cohesionada i inclusiva.

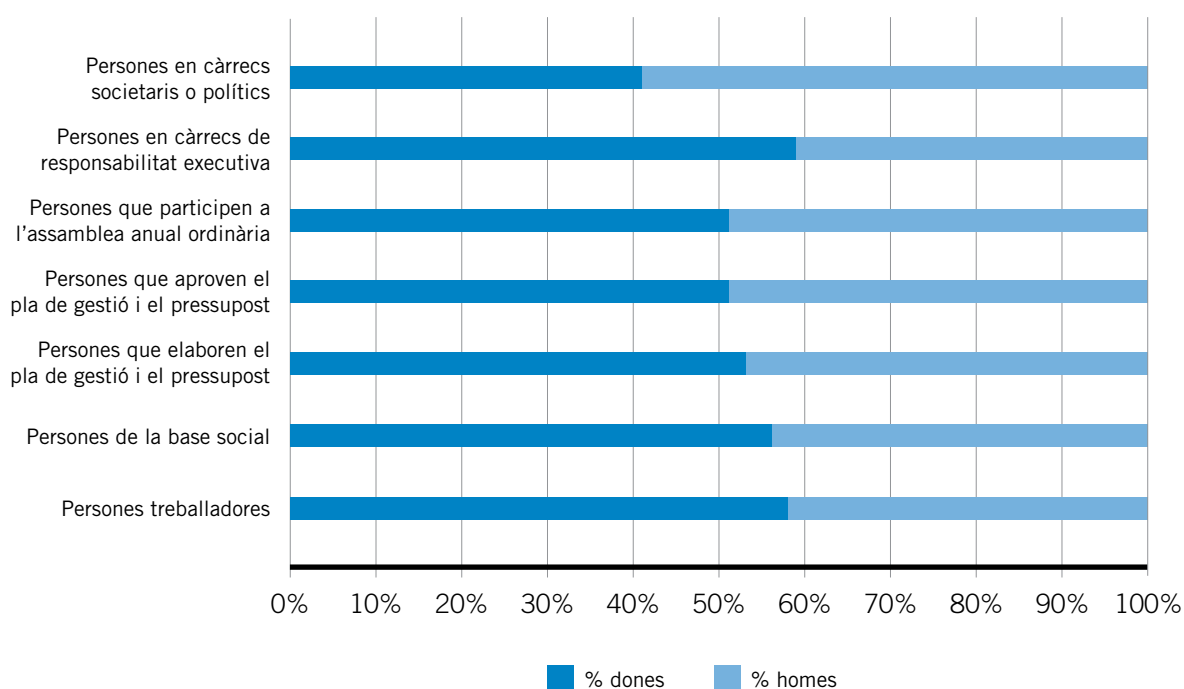
Aquesta igualtat (o equitat) s'ha de poder garantir a diferents àmbits, dels quals en destaquem tres: la inclusió de col·lectius desfavorits; la paritat entre homes i dones en termes de participació i presa de decisions; i l'equitat en el repartiment dels excedents econòmics de les empreses. És precisament a aquests tres nivells —inclusió social, equitat entre homes i dones, i diferències salarials internes— que el Balanç Social obté els indicadors d'igualtat.

El **gràfic 3** recull el repartiment de la participació d'homes i dones en diferents instàncies organitzatives d'empreses i entitats. Destaquem que:

- Hi ha **majoria de dones a l'estructura laboral –un 60%–**, tant en nombre total de treballadores com en els càrrecs de responsabilitat executiva, i també a la base social associada.
- Als principals espais de presa de decisions la paritat és gairebé total.
- **Les dones són minoria (40%) a consells rectors, juntes directives i patronats.** Aquesta dada contrasta amb el percentatge total de dones treballadores, que és superior (60%).

Gràfic 3.

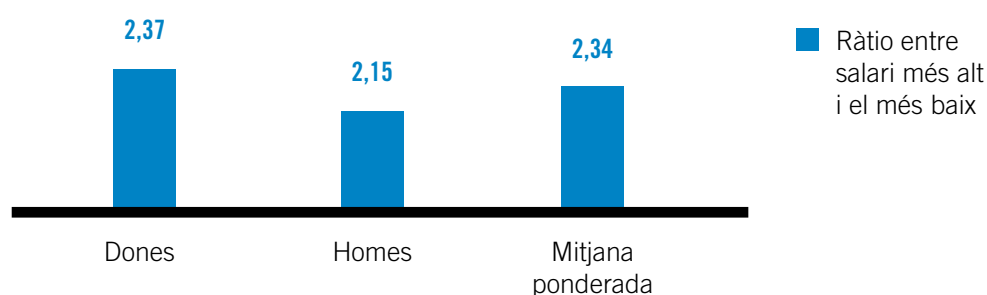
Paritat sexual en diferents instàncies organitzatives

Pel que fa a la inserció sociolaboral, 3 de les organitzacions que han fet el BS es dediquen a aquesta tasca: **ocupen 90 persones en risc d'exclusió social, el que representa un 25%** de les persones treballadores.

Finalment, l'últim indicador d'igualtat calcula la **diferència salarial** dins de les empreses i entitats. Al **gràfic 4** mostrem els resultats desglossats per sexe. Veiem que de mitjana el sou més alt és pràcticament dues vegades més alt que el més baix. Entre les dones les diferències són més elevades.

Gràfica 4.
Ràtios de diferència salarial, per sexe

ELS TESTIMONIS

Quin és el vostre compromís quant a igualtat i inclusió social i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

El nostre treball va dirigit a tots aquells col·lectius que, per qualsevol motiu de tipus social, es troben exclosos del mercat laboral ordinari.

Associació Social Andròmines

Comptem amb política d'igualtat i diversitat, així com un pla d'igualtat. Mesurem diferents indicadors d'igualtat i diversitat. Tenim el guardó "Igualtat en Empresa 2012" del Ministeri d'Igualtat i els informes anuals posteriors.

Can Cet, Centre d'Inserció Sociolaboral

Una de les línies més rellevants del CJB és la de gènere, la qual s'articula des del grup de treball de gènere (format per 8 entitats) i que treballa per l'apoderament de les dones en l'associacionisme juvenil.

Consell de la Joventut de Barcelona

Vetllem per l'equitat de gènere quant a la conciliació laboral, la formació professional i les responsabilitats assumides.

Nusos, activitats científiques i culturals, SCCL

2.4. MEDI AMBIENT

Tal com es reflecteix en el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat, la integració de variables ambientals i la cura pel medi dins del funcionament de les organitzacions i, per extensió, de la societat són bàsiques per a la sostenibilitat a curt, mitjà i llarg termini.

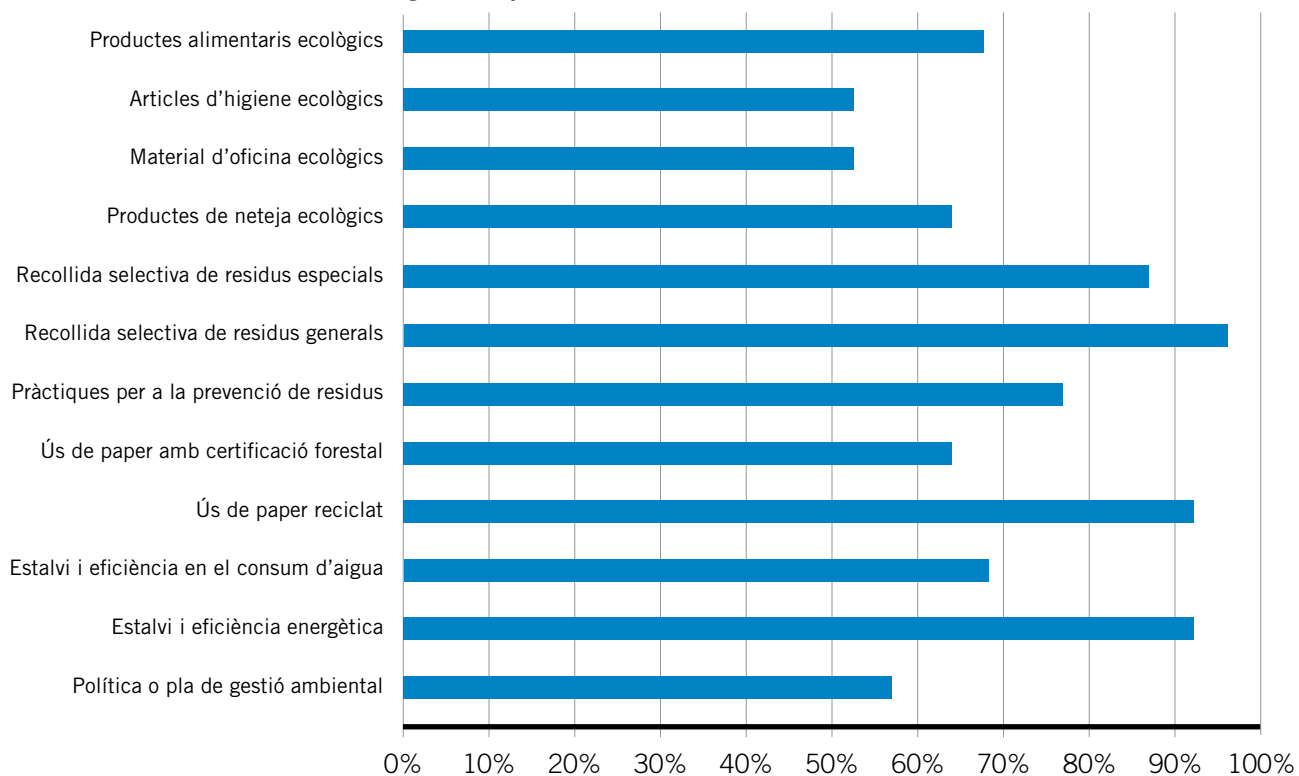
Amb aquest ànim, el Balanç Social fa un recull de diferents tipus de variables ambientals per tal que les organitzacions identifiquin els vectors ambientals més rellevants en relació amb la seva activitat, i els incorporin al funcionament i a la presa de decisions estratègiques, i que internalitzin així una visió de llarg termini basada en l'equitat ambiental, global i intergeneracional.

El **gràfic 5** recull de manera resumida i agregada el grau de compliment de dotze pràctiques relacionades amb la gestió ambiental. Destaquem que:

- Hi ha una elevat percentatge de compliment de criteris ambientals (no n'hi ha cap que baixi del 50%).
- **Les pràctiques més integrades** a les organitzacions són la recollida selectiva de residus, l'ús de paper reciclat i l'estalvi i l'eficiència energètica; al voltant del 90% les duen a terme.
- En canvi, **les pràctiques menys esteses** són el consum de productes d'higiene, de neteja i materials d'oficina amb algun tipus de certificació de la qualitat ambiental, i també el fet de tenir una política o pla de gestió ambiental; entre el 40% i el 50% de les organitzacions no ho duen a terme.

Gràfic 5.

Percentatge de compliment de criteris ambientals

Pel que fa als indicadors quantitius, el Balanç Social permet obtenir dades agregades del consum d'electricitat, de gas, d'aigua i de paper, i també de generació de residus a partir de les dades facilitades per les organitzacions. Malauradament, no totes les organitzacions disposen o poden aportar la informació demanada en alguns dels camps quantitius, de manera **que per analitzar les dades agregades hem de treballar només sobre les dades de les empreses i entitats que han facilitat la informació**. A més, com que mirem d'obtenir dades relatives al nombre de persones treballadores i al volum de facturació, no podem dividir per les persones o ingressos de totes les organitzacions, sinó que hem de fer-ho només pel nombre de treballadores i d'ingressos d'aquelles organitzacions que han aportat dades.

A la **taula 6**, mostrem el percentatge de respostes obtingudes per a cada un dels indicadors en relació amb el volum de facturació que representen les organitzacions que han contestat. Veiem doncs que l'únic indicador que és representatiu del 100% de les organitzacions al 2014 és el de consum de paper.

TAULA 6. Rellevància relativa de les respostes obtingudes

Consum d'electricitat	90%
Consum de gas	42%
Consum d'aigua	90%
Consum de paper	100%
Residus generats	33%

A la **taula 7** hi ha el resum de les magnituds anuals quantitatives agregades en relació amb el nombre de persones treballadores i amb el volum d'ingressos generat. Aquests valors estan posats en **comparació amb els resultats agregats de totes les organitzacions que van fer Balanç Social**, de manera que podem comparar els resultats del subconjunt dels signants del Compromís en relació amb la mostra total que van fer el BS durant el 2015. El que veiem és que en la majoria d'indicadors **les organitzacions signants del Compromís tenen uns consums considerablement menors** tant per persona treballadora com per facturació. Els únics valors que són superiors a la mitjana són els de consum de paper i el de residus generats per milió d'euros.

TAULA 7. Principals magnituds dels consums ambientals en termes relatius

	BS Total	BS per B+S	% Var.
Electricitat: kWh/milió d'euros	25.066,00	19.464,17	-22%
Electricitat: kWh/treballadora	923,57	729,88	-21%
Gas: m ³ /milió d'euros	5.903,13	1.900,14	-68%
Gas: m ³ /treballadora	289,31	89,46	-69%
Aigua: m ³ /milió d'euros	744,27	389,85	-48%
Aigua: m ³ /treballadora	27,52	13,76	-50%
Paper: Paq./milió d'euros	62,26	97,31	56%
Paper: Paq./treballadora	2,83	3,14	11%
Residus: kg/milió d'euros	726,20	1.309,17	80%
Residus: kg/treballadora	36,53	34,97	-4%

ELS TESTIMONIS

Quin és el vostre compromís amb el medi ambient i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

Som una entitat amb una profunda consciència de la sostenibilitat, reciclem banderoles publicitàries i les convertim en productes nous dissenyats per nosaltres.

Associació Estel Tàpia

Un dels nostres objectius és la recuperació de residus i realització de qualsevol altra activitat que tingui per finalitat la defensa i millora del medi ambient.

Associació Social Andròmines

Des de l'any 2007 tenim el certificat ISO 14001, per tant, fem auditories cada any.

Confederació d'Associacions Veïnals de Catalunya

Tenim una comissió que vetlla perquè totes les accions que emprenem com a federació tinguin en compte aspectes medi ambientals i sostenibles. Alhora, tenim una carta de gestió responsable de recursos que també vetlla per reduir el nostre impacte.

Associació Esplais Catalans

En tractar-se d'una oficina professional, les principals accions a considerar són els consums d'energia i aigua, i la recollida selectiva de residus. L'impacte és baix.

Invenies

Fem treball de recerca per implementar l'ús de sistemes i materials de construcció que tinguin el menor impacte ambiental possible.

LaCol, SCCL

Tota l'activitat de neteja que fem és no contaminant, així com la bicimissatgeria i els vehicles elèctrics a l'àrea de transport.

Missatgers Trèvol, SCCL

L'essència de la nostra cooperativa és treballar per a la sostenibilitat, per tant, la nostra missió està compromesa amb les relacions que establim amb el medi ambient. Som signants del Compromís Ciutadà per a la Sostenibilitat.

Nusos, activitats científiques i culturals, SCCL

2.5. COMPROMÍS SOCIAL

Definir el compromís social en indicadors també és un tasca difícil, ja que es pot entendre aquest compromís de manera diversa. En el cas del Balanç Social es tenen en compte tres àmbits diferents:

- La participació voluntària i activa en xarxes i moviments socials (ja siguin vinculats a la comunitat local com a espais més transversals o sectorials).
- Els esforços per a la construcció de mercat social mitjançant la intercooperació, és a dir, a través de les compres i vendes efectuades a empreses de l'àmbit de l'economia social i solidària, així com també els diners dipositats en empreses i organitzacions de finances ètiques.
- La preservació de la llengua pròpia del territori, com un valor identitari, cultural i de cohesió de la societat.

Quant a la **participació en xarxes i moviments socials**, a la **taula 8** mostrem les diferents variables. Veiem que les empreses i entitats participen de mitjana en entre 6 i 7 xarxes i/o moviments socials, i que hi dediquen un 2,35% de les hores remunerades. A l'apartat de testimonis veiem un mostra de la diversitat de xarxes i moviments en què estan implicades les organitzacions.

TAULA 8. Participació en xarxes i moviments socials

Nombre d'organitzacions	165
Ràtio de xarxes per cada organització	6,6
Hores dedicades a entitats, xarxes, federacions	13.961
% sobre el total d'hores remunerades treballades	2,35%

Pel que fa al compromís dins de la cadena de valor amb empreses proveïdores i clients de l'àmbit de l'economia social i solidària (el que en diem l'àmbit de mercat social⁴), a la **taula 9** analitzem el grau de compromís que tenen les organitzacions amb les **finances ètiques**⁵, destaquem que:

- **20 de les 25 organitzacions** treballen amb finances ètiques.
- Aquestes 20 tenien de mitjana el **21% dels seus diners dipositats** en finances ètiques i n'obtenien gairebé el **24% de les necessitats de finançament**.

4 - Per aprofundir en la base conceptual i aplicada del mercat social podeu descarregar-vos gratuïtament *l'Informe de l'estat del mercat social català, 2014* [aquí](#).

5 - Es consideren entitats de finançament ètic les següents: [Coop57](#), [Fiare](#), [Oikocredit](#) i [Triodos Bank](#). Trobareu més informació a la pàgina de l'associació [Finançament Ètic i Solidari \(FETS\)](#).

TAULA 9. Implicació amb les finances ètiques (FE)

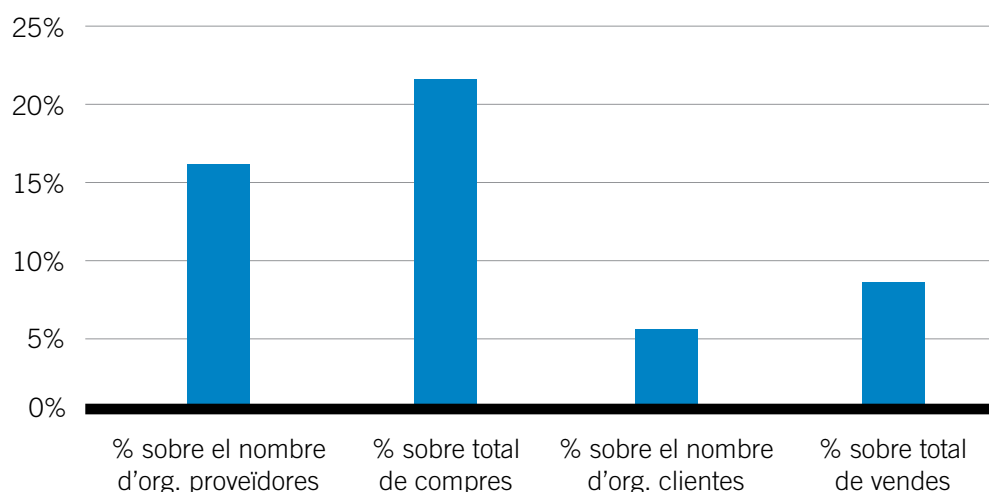
Percentatge d'organitzacions que operen amb FE	80,00%
Volum de diners dipositats en FE	367.845,00 €
Mitjana de dipòsits per organització	14.713,80 €
Percentatge de FE sobre el total de dipòsits	20,93%
Import total anual de recursos obtinguts de FE	338.329,00 €
Mitjana de préstecs per organització	13.533,16 €
Percentatge de FE sobre el total de préstecs	23,39%

Pel que fa al compromís, al llarg de la cadena de valor amb agents de l'economia social i solidària, al **gràfic 6** veiem les principals magnituds de compres i vendes. Destaquem que:

- Gairebé un **25% de les compres** es realitzen dins de l'àmbit de l'economia social i solidària.
- Els percentatges de vendes i nombre de clients/es o usuaris/àries és molt reduït perquè moltes de les organitzacions ofereixen els seus productes o serveis a administracions públiques o persones usuàries o consumidores finals, cap de les quals poden ser considerades d'Economia Social i Solidària.

Gràfica 6.

Implicació amb empreses proveïdores i usuàries/clientes del mercat social

Finalment, sobre la implicació de les entitats que han fet balanç social amb la preservació de la llengua pròpia del territori, cal destacar que el **96%** de les entitats tenen una **política lingüística interna favorable al català**.

TESTIMONIS:

Quin és el vostre compromís social i comunitari i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

*Part dels nostres projectes se centren a impulsar les tasques de fundacions de caire social, que tenen tallers de manufactures diverses. Hem desenvolupat el projecte *bycercles* on realitzem productes nous a partir de residus de la mà de fundacions.*

ByMyEco

Tenim una secció fixa a la nostra publicació sobre economia social. Promovem la publicitat per a empreses del sector, i paguem a empreses i persones proveïdores i col·laboradores segons el conveni i els temps acordats.

MásPúblico Sociedad Cooperativa

Per a nosaltres el treball en xarxa amb altres entitats és estratègic i la raó de ser per a la transformació social.

SETEM Catalunya

Tenim voluntat clara de participar en espais de foment del cooperativisme i les finances ètiques. Hem participat en espais de coordinació de cooperatives dins de la XES, a la comissió de gènere de la XES, a Coop57 i a la Federació de Cooperatives.

Azimut 360, SCCL

2.6. QUALITAT LABORAL

El cinquè gran pilar del Balanç Social és tot el que té a veure amb les condicions de treball i el benestar de les persones treballadores. És fonamental que els i les treballadores d'una organització tinguin uns mínims drets garantits, i no només aquells circumscrits a la legislació vigent; cal anar més enllà. Cal demostrar que pot haver-hi formes de funcionar diferents, formes de funcionar que permetin la conciliació de la vida familiar amb la laboral, que assegurin l'estabilitat laboral a base de pràctiques de repartiment del treball; que creïn entorns humans on donar-se suport, sentir-se acompanyat i afrontar conflictes amb democràcia i cuidant les persones; que donin autonomia als i les treballadores per sentir-se realitzades a la seva feina. Quan parlem de qualitat laboral ens referim a la suma de tots aquests elements que garanteixen una experiència de qualitat a l'entorn laboral. A més, una organització amb un entorn laboral sa i motivat serà sempre més productiva, creativa i eficient.

El BS avalua les condicions laborals partint de dues entrades d'informació. La primera són les informacions relatives a salut i estabilitat laboral aportades per la mateixa organització. La segona gran entrada d'informació són els qüestionaris contestats de manera anònima per part dels i les treballadores de l'organització, que puntuen de l'1 al 10 vint qüestions relatives a la seva situació laboral.

Pel que fa al primer bloc, a la **taula 10** mostrem el resultat dels indicadors de **prevenció de riscos** laborals i gestió de les relacions laborals. Veiem que el 84% tenen implementat un sistema de prevenció de riscos. Destaca el baix percentatge (68%) d'organitzacions que tenen un reglament per gestionar les relacions laborals internament.

TAULA 10. Prevenció de riscos laborals (PRL) i gestió de relacions laborals	
Organitzacions amb un sistema de PRL implantat	84%
Organitzacions amb mesures actives de PRL	76%
Organitzacions amb reglament intern de gestió de relacions laborals	68%

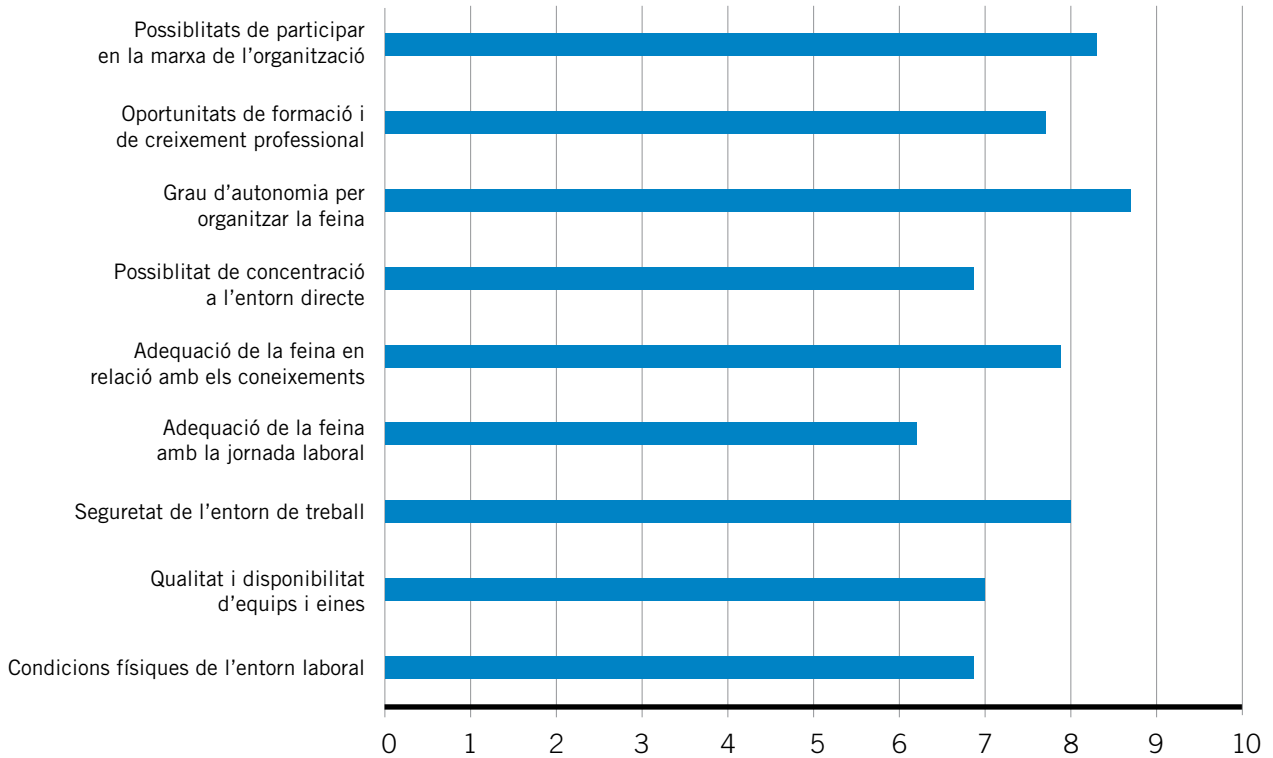
Respecte a l'estabilitat laboral, la **taula 11** mostra els tipus de contractes a les organitzacions; hi ha uns percentatges de **temporalitat significatius molt alts: el 37% de les contractacions**.

TAULA 11. Estabilitat laboral en relació amb el tipus de contractació				
	Dones	Homes	Totals	%
Nombre de contractes indefinits	150	124	274	60%
Nombre de contractes temporals	96	73	169	37%
Nombre de contractes en pràctiques	5	8	13	3%
Total	251	205	456	

Aquests indicadors quantitius tenen limitacions a l'hora de dir-nos com viuen l'experiència laboral les persones treballadores, per això, per obtenir el Balanç Social les organitzacions han d'enviar qüestionaris de qualitat laboral a la plantilla. En aquesta edició, han contestat els qüestionaris el 69% del total de persones treballadores de les 25 organitzacions, uns índexs de resposta molt alts i que permeten tenir resultats molt sòlids. Als gràfics 7, 8 i 9 en mostrem els resultats.

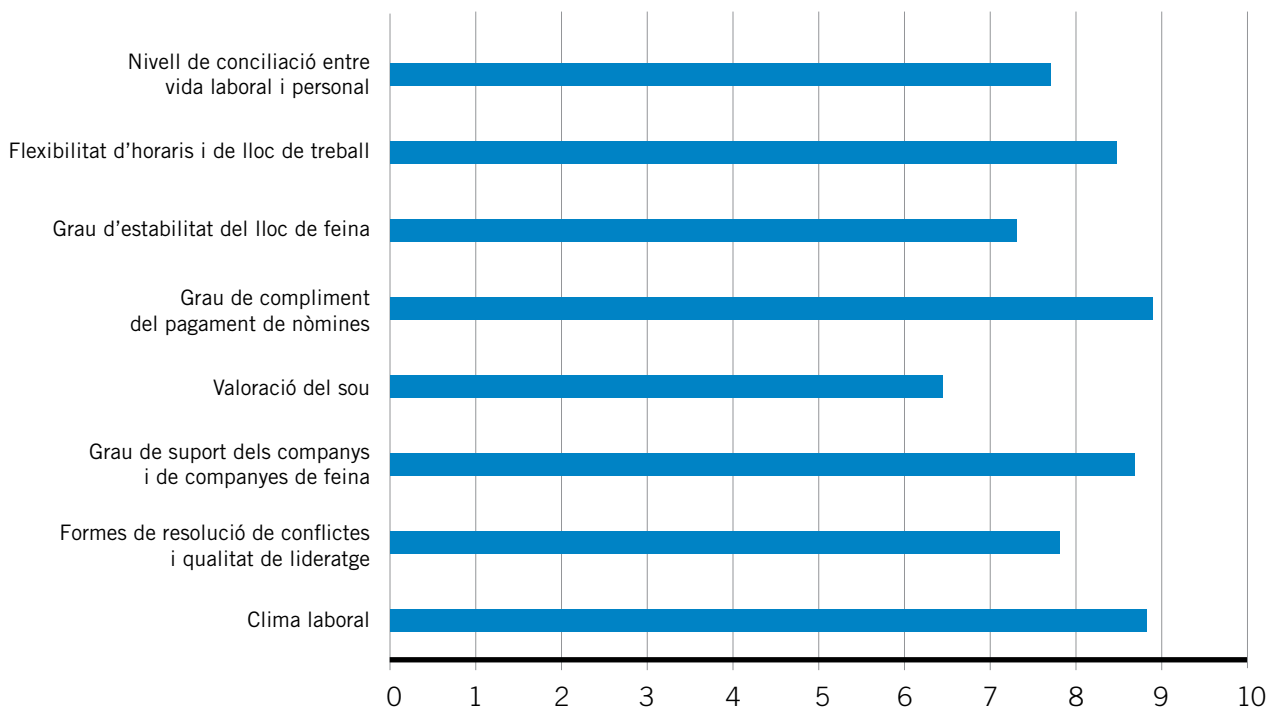
Gràfic 7.

Qualitat laboral expressada per les persones treballadores I

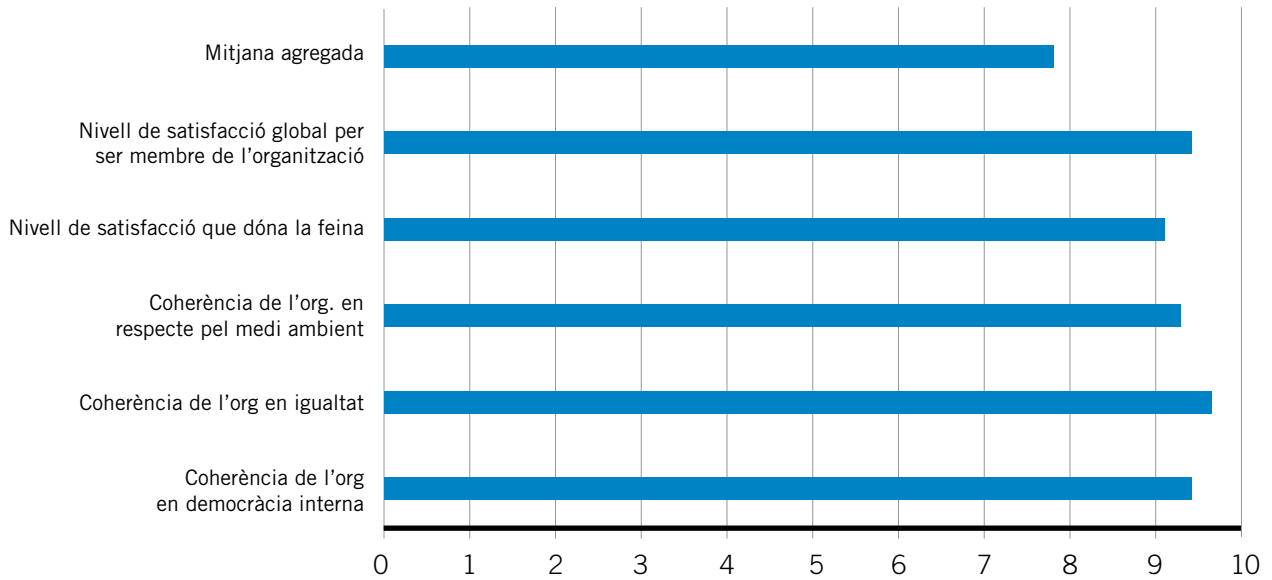
Gràfic 8.

Qualitat laboral expressada per les persones treballadores II

Gràfic 9.

Qualitat laboral expressada per les persones treballadores III

Els **elements més valorats** pels i les treballadores són els següents:

- El grau de compliment en el pagament de les nòmines: 8,93.
- El clima laboral: 8,80.
- El grau de suport dels companys i companyes a la feina: 8,71.
- El grau d'autonomia per organitzar-se la feina: 8,69.
- I, finalment, amb la mateixa valoració (8,52) la flexibilitat d'horaris i llocs de treball i el grau de coherència de l'organització en qüestions d'igualtat.

Inversament, els cinc **aspectes menys valorats** són els següents:

- El grau d'adequació de la feina a la jornada laboral: 6,32.
- El sou: 6,55.
- La possibilitat de concentració a l'entorn directe: 6,84.
- Les condicions físiques de l'entorn laboral: 6,89.
- La disponibilitat i qualitat d'equips i eines: 6,99.

De les dades obtingudes, i veient els aspectes més i menys valorats, destaquem que:

- Les puntuacions més baixes estan més a prop del 7 (notable) que del 5 (aprovat just), la qual cosa indica que els nivells de qualitat laboral mitjans són molt alts. De fet, si fem la mitjana de tots els indicadors obtenim **una puntuació global de 7,92**.
- Dels cinc aspectes **més valorats**, quatre tenen a veure **amb aspectes motivacionals vinculats al suport mutu, l'autonomia i la realització personal pel fet de pertànyer a un col·lectiu**. Això diu molt de les 25 organitzacions de la mostra.
- En relació als aspectes **menys valorats**, destaquen dos grans blocs: per un costat, **la qualitat material, relacionada amb el sou, les condicions físiques de treball i els equips i eines disponibles i**, per l'altra, **la sobrecàrrega de feina**

TESTIMONIS:

Quin és el vostre compromís quant a benestar dels i les treballadores i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

L'horari és completament flexible per conciliar feina i família. Les vacances, si és possible, les tria cadascú. Es completa el sou dels treballadors en casos de baixa, maternitat i paternitat. S'ofereix formació a les persones sòcies.

Celobert, arquitectura, enginyeria i urbanisme, SCCL

L'emancipació juvenil implica una feina digna i de qualitat, per tant fem interlocució amb l'administració pública per fer-ho possible alhora que tenim una política laboral en aquest sentit: contractes indefinits, carta de RRLL pròpia, ATT...

Consell de la Joventut de Barcelona

Hem obert espais informals de trobada fora de l'espai laboral i hem engegat mecanismes per seguir aprofundint en la conciliació laboral.

L'Apòstrof, SCCL

Existeixen acords laborals revisats cada dos anys entre treballadores i junta que són acceptats per totes les parts. La relació és molt horitzontal i les relacions són fluides.

Associació Servei Civil Internacional

2.7. QUALITAT PROFESSIONAL

Quan diem qualitat professional estem parlant de la capacitat de les empreses d'oferir els seus productes i serveis de manera satisfactòria per a qui els ha de rebre, al mateix temps que manté una operativa interna que permet fer viable el projecte en termes econòmics, laborals i, en definitiva, personals. Aquesta propietat, altra vegada, és difícil de mesurar i, en general, es troba molt condicionada per les particularitats de cada projecte socioempresarial.

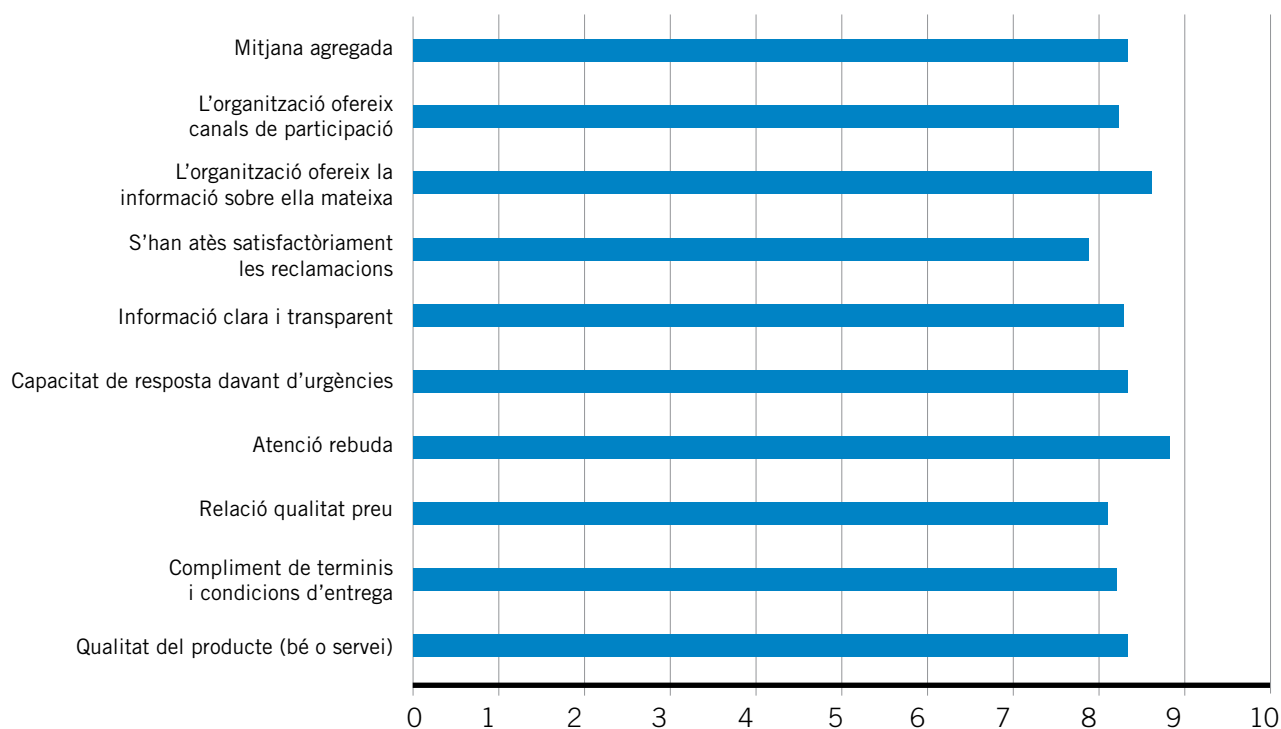
Per mesurar i avaluar aquest atribut recollim dos tipus de dades. El primer, són les informacions relatives a certificacions i segells de qualitat de les entitats aportades per la pròpia organització, i que han de ser objectivament verificables amb documentació que els doni suport. El segon són els qüestionaris contestats de manera anònima per part de les persones o empreses usuàries o clientes de l'organització, que puntuen de l'1 al 10 nou qüestions relatives a la qualitat del servei o producte rebut.

Pel que fa al primer bloc, veiem que el **64%** de les organitzacions han fet **auditoria de comptes** durant l'exercici, i que **el 32%** disposen d'alguna **certificació o sistema formal** de qualitat, medi ambient, salut i seguretat laboral.

Pel que fa al segon bloc, relatiu a les respostes d'usuàries o clientes, al **gràfic 10** mostrem els resultats agregats.

Gràfic 10.

Qualitat professional declarada per clientes o usuàries

Les 25 organitzacions, **de mitjana, mostren unes puntuacions considerablement altes: un 8,29** a nivell agregat. A més, la diferència entre les puntuacions més altes i les més baixes és molt petita: la més baixa és un 7,98 en relació amb la satisfacció respecte la gestió de reclamacions, i la més alta un 8,73 valorant l'atenció rebuda. Per tant, a jutjar pels resultats, **ens movem en uns estàndards de qualitat professional molt alts.**

TESTIMONIS:

Quin és el vostre compromís quant a qualitat del producte o servei i quines són les accions més destacades del darrer exercici?

Aquest any ha estat l'any de la revisió del nostre projecte educatiu. Aquesta revisió s'ha realitzat comptant amb la participació de tots els membres d'Esplac i és el document que explica i garanteix la qualitat de la nostra tasca.

Esplais Catalans

Per tal d'assegurar la qualitat del servei, Invenies s'organitza i es regeix d'acord amb els principals models reconeguts de gestió de la qualitat (ISO, EFQM) i de referència: gestió per a processos, quadre de comandament, indicadors de gestió, etc.

Invenies

Millora del punt d'informació, millor atenció a l'usuari. Millora de la nostra oferta d'activitats i serveis.

Associació Casa Orlandai

Estem treballant per consolidar l'equip del CET per tal de donar una resposta ràpida, eficaç i de qualitat als nostres clients. La formació en costura i patronatge és l'aposta per qualificar els nostres treballadors

Associació Estel Tàpia

3. CONCLUSIONS

Un cop desglossats els resultats agregats de les 25 organitzacions, el primer que podem dir és que el seu grau de compromís és molt elevat en els diferents aspectes analitzats. Per tant, des d'un punt de vista de gestió sostenible de les organitzacions, aquestes **demostren que es pot ser viable econòmicament i internalitzar aspectes socials i ambientals en la gestió diària**. El 84 % de les organitzacions són cooperatives i associacions de diferents tipus. De mitjana, impliquen una base social de 566 persones i n'ocupen 14 cada una. Quant a indicadors, desglossem un resum amb les dades principals:

RESULTATS DESTACATS:

- Hi ha **majoria de dones a l'estructura laboral –un 60%–** tant en nombre total de treballadores com en els càrrecs de responsabilitat executiva. Als principals espais de presa de decisions la paritat és gairebé total
- **El 25% de les persones ocupades** provenen de situacions de **risc d'exclusió social**.
- De mitjana, el sou més alt és pràcticament dues vegades més alt que el més baix.
- **El 90% de les organitzacions fan** recollida selectiva de residus, utilitzen paper reciclat i tenen pràctiques d'estalvi i d'eficiència energètica.
- 20 de les 25 organitzacions treballen amb **finances ètiques**: de mitjana, el **21 % dels dipòsits** i el **24 % dels préstecs** rebuts.
- El **25 % de les compres** s'efectuen dins de l'àmbit de l'economia social i solidària
- La mitjana de **qualitat laboral se situa en un 7,92 sobre 10**. Les millors puntuacions fan referència a aspectes motivacionals vinculats al suport mutu, l'autonomia i la realització personal pel fet de pertànyer a un col·lectiu.

ASPECTES A MILLORAR:

- **La participació de la base social als espais de presa de decisió és un 5 % de mitjana**. De les 566 persones que tenen de mitjana les organitzacions a la seva base social, 28 s'impliquen activament en la presa de decisions.
- **Les dones són minoria (40%) a consells rectors, juntes directives i patronats**.
- **Entre el 40 % i el 50 %** de les organitzacions consumeixen productes d'higiene, de neteja i materials d'oficina amb algun tipus de certificació de la qualitat ambiental.
- Quant a **qualitat laboral**, els aspectes **menys valorats** són la qualitat material, relacionada amb el sou, les condicions físiques de treball i els equips i eines disponibles, i la sobrecàrrega de feina.

Aquesta anàlisi ofereix moltes possibilitats per aprofundir en la implementació i visibilitat del Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat. Per un costat, la **força comunicativa i de difusió** del Compromís que té l'informe en si mateix, ja que suposa un dels primers esforços per obtenir indicadors agregats de les organitzacions signants. En un futur es pot pensar a traduir els continguts d'aquest informe en materials comunicatius (com infografies) per tal de fer arribar els resultats encara més lluny.

Aquesta força comunicativa pot, alhora, incentivar més organitzacions signants a fer el Balanç Social. Això generaria un segon efecte interessant: que **la mostra de l'informe es vagi fent més gran** any rere any i, així, tenir dades més representatives sobre les quals establir objectius comuns des d'una perspectiva de ciutat. A més, amb l'ampliació de la massa crítica es podrien **incorporar indicadors** nous que responguin a necessitats específiques de la base social de B+S, i establir un itinerari de Balanç Social específic per al Compromís.

Finalment, i enllaçant amb el que dèiem a la introducció, creiem que és important remarcar que la sostenibilitat, més enllà de les abstraccions, es compon i fonamenta de l'acció compromesa de tots i totes en el nostre dia a dia. Aquest informe ens serveix per veure de manera molt clara què implica una **gestió empresarial i organitzativa sostenible**; un procés de canvi i aprenentatge continu que intentem facilitar amb eines com el BS. Un camí que **no seria possible sense les organitzacions pioneres que s'arremanguen per fer realitat** el que per a molts és una quimera. Així que, per acabar, volem **agrair a les 25 organitzacions** que han fet aquest esforç, que s'han exposat públicament, que s'han atrevit a *ensenyar el cor* per tal que entre tots i totes anem aplanant el camí cap a formes de vida més justes, democràtiques i sostenibles.

